

Egy régi könyvtáros-mohikán emlékeiből

Ahogy lehet(ett)

3.

Hospitálás a Népkönyvtári Központban és az MTA Könyvtárában

Ahogy vártam, más régi könyvtáros-mohikánokat is szólásra bírt e sorozat. Mielőtt folytatnám a sorozat 2. száma szerint a népkönyvtári történetkéket, ezekhez kapcsolódva hívott fel Kiss Jenő, a FSZEK főigazgatója. Figyelmeztetett, hogy nem egészen jól emlékszem mindenre a Guszev utcai kombinátról. Ösztönöztem, írja le, ahogy ő emlékszik a dolgokra. Ez megtörtént és a sorozat jelen számában levelét „Függelék”-ben adom közre. Megemlítem egyébként, hogy maga Kiss Jenő néhány társával (Vilmon Kati, Polónyi Péter nevei jutnak eszembe) a Népkönyvtári Központban hospitált, mint szépreményű könyvtáros, mondhatni, ott kezdte pályafutását.

De jönnek is az asszociációk, ha nem is hospitálás rendszeréről, hanem, hogy honnan került ki – adott esetben az Akadémiai Könyvtárból – jónéhány a tudományban és a szakmai közéletben idővel nevet szerzett kolléga. Bizonyos fokig ez is fokmérője egy intézmény minőségének. Nem azokra gondolok, akik a történelem vaspatájának rúgására könyvtárban kötöttek ki (szép számmal voltak és több esetben nagyon jól is tett ez a szakmának), vagy nem tudtak elhelyezkedni és azért voltak átmenetileg könyvtárosok (mint pl. Weöres Sándor az Akadémián).

Tehát a teljesség igénye nélkül: három-négy vezető egyetemi ember, köztük egy MTA-tag): betűrendben *Maróth* Miklós (a Katolikus Egyetem dékánja, óorkutató), *Sebestyén* György (ELTE/BTK docens), *Vargyas* Péter (a Katolikus Egyetem intézeti igazgatója, orientalista), *Wojtilla* Gyula (JATE tanszékvezető, orientalista), továbbá *Villangó* István (MKM volt közgyűjteményi főosztályvezető, jelenleg az OPKM egyik vezető munkatársa). Ugyan nem hospitálási jelleggel, de ebben a könyvtárban dolgozott és innen került vissza egyetemi pályára professzorként *Ferenczy* Endre (ókori jogtörténet) vagy *Körmendy* Adrienne (levéltáros-történész, diplomata Varsóban), *Kamarás* István (vallásszociológus). És se szeri se száma azoknak a volt akadémiai kollégáknak, akik nem főállásban, de valamilyen minőségben résztvesznek a felsőoktatás munkájában.

Elég is ennyi, mielőtt túlzott elfogultságot tétéleznének fel rólam (persze, hogy a legjobb indulatú elfogultság munkál bennem, nem is hiszek a nagy szerénységben és a hűvös távolságtartó „objektív” beszámolómban). Egy saját „gyártású” aforizmával:

„A szerénységről többnyire nem tudni, mit takar, a hiúságról legalább azt tudni, hogy mit akar”, ami nem azt jelenti, hogy csak túlfűtötten lehet megemlékezni saját dolgainkról, mivel „Csak korlátoltan lehet korlátlanul hinni”.

Nos, térjünk vissza Rabelais-vel szólva a birkáinkhoz („revenons à nos moutons”), azaz a „mellébeszélésből” népkönyvtári történetkéhez.

Ambuláns össz-népi katalogizálás

Az állami közkönyvtári hálózat létrejötte után (erről a sorozat 2. számában volt szó), bizonyos mértékű konszolidálódás (személyzet, szakember, állomány) következett be, de viszonylag hamar kiderült, hogy az állomány hozzáférésehez, legalábbis a megyei könyvtárakban katalógusok kellenek. De hogyan kell ezeket létrehozni, tapasztalatok, segédkönyvtárak nélkül? Az NK-t a nagy „raci” (akkor nem Bokros-csomagnak hívták a nagy racionalizálást) idején 1953-ban megszüntették – szerintem elhamarkodottan. Az OSZK Módszertani Osztálya vett át néhányunkat, de NK-személyzetben folytak a munkák, azaz, a régi bevált személyi-kollegiális kapcsolatokkal. Az NK volt három munkatársát a Szervezési Csoportból *Annus Olgát* (a későbbi Sipter Gézánét, Szekszárdon hunyt el), *Kovács Jóskát* (őzdi káder, OSZK-munkatársaként Zircen hunyt el) és e sorok íróját érte az a megtiszteltetés, hogy *Durza Sándor* (volt tanárunk) felügyelete alatt a „*Szabó Károly*” és a „*Petriket*” magunkkal cipelve elkezdjük az össz-népi katalogizálási programot. A *szolnoki* megyei könyvtárban kezdtük, majd *Pécs*ett folytattuk. Hozzáteszem: mi magunk sem voltunk igazán szakemberek, egyet-mást elsajátítottunk ugyan az OSZK Katalogizálási Osztályán. Igényes és tiszteletet igénylő (sőt előíró) hely volt ez. Heteket töltöttünk vidéken. Még mindig kényes helyzetben voltam az 50–51-es évek „peregrináció”-jából kifolyólag, de nekem rövid idő után elment a kedvem az OSZK-tól (személyes történet), úgyhogy csak az említett két könyvtárat boldogítottam a címfelvétel rejtelmével. De azt hiszem, megvetettük az alapját a közművelődési könyvtárak katalogizálásának.

Függelék: Kiss Jenő január 24-diki levele a szerzőhöz

„Szívesen és örömmel olvastam „Ahogy lehet(ett)” c. visszaemlékezéseidnek immár második részletét. De nem állhatom meg, hogy fel ne hívjam figyelmedet: emlékezeted néha rosszul működik. Így például a legutóbbi részben írottakkal ellentétben a KMK-t nem lehetett a NK (Népkönyvtári Központ) tudományos háttérének tekinteni, hiszen a KMK 1959-ben jött létre, akkorra pedig az NK már régen (ha jól emlékszem, 1956-ban) megszűnt.

A Guszev utcai „könyvtári kombinátban” sem lehetett ezek szerint együtt a két intézmény. A NK mellett az OSZK Módszertani Osztálya (egyőbként Sallai István vezetése alatt) működött ebben az épületben, ha úgy tetszik, annak tudományos háttéréként. Még akkor is úgy hívták, amikor 1956-ban a Múzeum utca 3. sz. alá költözött. Ott alakult át 1959-ben OSZK-KMK-vá, amikor *Sebestyén Géza* volt az OSZK főigazgató-helyettese, aki tehát a Guszev utcában nem működhetett Sallaival együtt, hiszen ekkor még a Műegyetemi Könyvtár igazgatója volt.

Egészen pontosan emlékszem ezekre a dolgokra, hiszen 1956. január 1-től az OSZK Módszertani Osztályának munkatársa voltam, a Guszev utca 1-ben, az osztállyal együtt költöztem a Múzeum utca 3-ba, ahol is 1960 őszéig dolgoztam, előbb a Módszertani Osztály, később a KMK munkatársaként.

Megismétlem, örömmel olvastam emlékezéseidet és remélem, olvashatom folytatásait is.”

Barátsággal üdvözöl

Kiss Jenő

R. Gy. lábjegyzete a levélhez:

Minden bizonnyal nemcsak a fenti levélben közölt korrekciók pontosítják az emlékezést – ha nem is mindenben – hanem az elkövetkezőkben is előfordul(hat)nak tévedések, különösen a 40 év távlatából felidézett dolgokat illetően.

Kiss Jenő leveléhez, amikor a KMK-t jelöltem meg az NK tudományos háttéréül, valójában így volt, csak akkor még Módszertani Osztálynak hívták. Az NK 1953-ban szűnt meg, nem 1956-ban, itt a korrekciót kell korrigálni. Végül Sebestyén Géza: függetlenül attól, hogy az általam jelzett időszakban valóban a Műegyetemi Könyvtár vezetője volt a Guszev utcai „könyvtári kombinátban” is működött, Sallai Istvánnal együtt dolgozott a könyvtárosok kézikönyvében.

És ha szabad egy önkorrekciót a sorozat 2. számában közöltekhez: a tatabányai megyei könyvtár igazgatója nem Tóth, hanem *Horváth Géza* volt.

(folytatás: Kísérlet az OSZK „zanzásítására” a Várban és egyéb könyvtárépítészeti örömök.)

Rózsa György

KITÜNTETÉSEK

A Magyar Köztársaság elnöke – a miniszterelnök javaslatára – a Magyar Kultúra Napja alkalmából a Magyar Köztársasági Érdemrend Kiskeresztje (polgári tagozat) kitüntetést adományozta *dr. Domsa Károlynénak*, az MTA Könyvtára főigazgató-helyettesének, szakmai munkája elismeréseként.

A Magyar Köztársaság elnöke – a művelődési és közoktatási miniszter előterjesztésére – a Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt (polgári tagozat) kitüntetést adományozta, kiemelkedő munkájuk elismeréseként *dr. Büky Bélánénak*, az MTA Könyvtára osztályvezetőjének, valamint *Fekete Gézánénak*, az MTA Könyvtára osztályvezetőjének.

A kitüntetetteknek melegen gratulálunk.